

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Malmöhus Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

EMBETS-BERÄTTELSE

för åren 1842, 1843, 1844, 1845, 1846 och 1847.

STOCKHOLM, 1850.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Malmöhus Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifne Embets-Berättelse för åren 1842, 1843, 1844, 1845, 1846 och 1847.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Malmöhus Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

EMBETS-BERÅTTELSE

för åren 1842, 1843, 1844, 1845, 1846 och 1847.

STOCKHOLM, 1850.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§. 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§. 2. Folkmängden.....	5.
§. 3. Näringarne.....	6.
Jordbruk och Boskapsskötsel.....	6.
Af Spanmål utskeppades.....	7.
Bränvin.....	7.
Boskapsskötseln.....	8.
Fabriker å landet.....	10.
§. 4. Kammarverk.....	10.
Statsbidrag.....	11.
Politi.....	11.
Länsfängelset.....	11.
Folkundervisningen.....	13.
Vägarne.....	15.
Skjutsningen.....	16.
§. 5. Städer.....	17.
Malmö.....	17.
Folkmängden.....	17.
Fabrikerna inom staden voro vid 1847 års slut.....	18.
Landskrona.....	20.
Folkmängden.....	20.
Lund.....	22.
Folkmängden.....	22.
Ystad.....	22.
Folknummern.....	22.
Fabrikerna äro.....	23.
Helsingborg.....	23.
Stadens folkmängd.....	23.
Skanör och Falsterbo.....	24.
Dessa städers invånare.....	24.

Tabellbilaga

Tabell för Städerna inom Malmöhus Län

Tabell för Landet inom Malmöhus Län

Underdånig Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt hänseende inom Malmöhus län för åren 1842, 1843, 1844, 1845, 1846 och 1847.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

I afseende på gränssorne har länet icke undergått någon förändring, ehuru en sådan på åtskilliga ställen vore af behovet påkallad; isynnerhet vid de intill Christianstads läns gräns belägne gästgifvaregårdarne Röstånga och Tranås. Den förstnämnde, belägne i Röstånga socken och Onsjö härad har, efter en långvarig rättgång, sent omsider fått sig anslagne lämpliga reservhemman ifrån Christianstads län, belägne närmare gästgifvargården än något reservhemman från detta län, med undantag af de i Röstånga by befintliga. Indelningen af de från Christianstads län anslagne hemman går likväl trögt och är ännu icke nöjaktigt fullbordad; allt en följd deraf att gästgifvargården lyder under en och reservhemmanen under en annan länsstyrelse och kronobetjent, hvilka olägenheter icke inträffade, derest Röstånga socken icke vore delad emellan tvänne län. Tranås gästgifvargård har en del af sitt reservlag och hela sitt håll-lag anslaget från Christianstads län, hvilken sammanblandning städse föranleder till klagomål öfver skjutsförsummelse och hvilka klagomål, i anseende dertill, att den försumlige har sitt hemvist i Christianstads län, tarfva längre omväg och tidsutdrägt vid behandling. Dessutom är Tranås by och kyrka, som kartan utvisar, på alla håll kringskuren utaf Christianstads län, och för att kunna framkomma till nämnde by, nödgas kronobetjeningen å flera ställen genomresa åtskilliga delar af Christianstads län; hvadan kronobetjeningen med bästa vilja icke kan lemua tillbörlig tillsyn åt vägar och annat, som i Tranås by esomoftast fordrar kronobetjeningens närvaro. Visserligen förekomma stundom frågor, i synnerhet rörande skolor och fattigväsendet, inom en socken, delad emellan begge länen, hvarvid, i händelse af missnöje, presterskapet har att hänvisa de missnöjde, att hvar i sitt läns residens öfverklaga beslutet. I så fall måste den

ena Länsstyrelsen kommunicera sig med den andra och, så vidt ske kan förena sig om ett gemensamt beslut, men sådana omvägar föranleda både till tidsutdrägt och kostnader för tvistande parter och besvärligheter för presterskapet och andra tjenstemän. Norra gränsen af länet borde alltså, enligt min åsigt, undergå en sådan jemkning och förändring, att åtminstone inga socknar eller byar derutaf komme att emellan länen fördelas, utan helt och hållet höra till ett län.

Hela Malmöhus län kan numera nästan helt och hållet anses för slätt-land. Visserligen, der odlaren ännu icke hunnit framtränga och marken för samma ändamål finnes alltför otjenlig, qvarstår ännu någon skog, hvilken likväl, efter öfvergångne skiften, antingen är afbrukad eller kommer att afbrukas inom vissa vid skiftet bestämda år. I stället för att å dessa planer plantera ny skog, uppbygges stenen, och inom några få år äro planerne, eller som de vanligen här i orten benämnas fäladerne, förvandlade till fruktbarande trädor. Åtminstone förutser jag, att inom några qvinqvennier namnet skogstrakt blir främmande i detta län, helst man till denna trakt icke kan hänföra de ek- och bokskogar, som till länets herregårdar, till det mesta rationellt, begagnas och vårdas.

Länets Hushållningssällskap, ej blott till antal ledamöter, utan äfven till sin verksamhet, i sednare tider betydligt utvidgadt, har egnat en synnerlig uppmärksamhet åt flygsandsfälten inom länet; och utom det att samma sällskap årligen lemnat vanligt anslag till underhåll och vård åt Råå flygsands-plantering, har dock jemväl sträckt sin verksamhet till flygsandsfälten i Östra Hemmestorp af Torna härad och enahanda fält vid Skanör och Falsterbo. Å förra stället, eller Hemmestorp, visa sig åboerne icke så litet hågade att i sin mån, hvad de förmå, tillgöra för sandens hämmande, för hvilket ändamål sällskapet äfven utdelat uppmuntringar; hvaremot Hushållningssällskapet i början fruktlöst sökt medverka för skogsplantering å Skanörs ljung eller sand, emedan invånarne derstädes icke funno sig föranlätne, ingå på föreslagna vilkor; dock, sedan dessa invånare, i allmänhet mindre bemedlade, men af ett medgörligt och godt sinnelag, en gång kunnat samlas till hemmet ifrån sina långa sjöresor, har man hopp att de efter förmåga lemna bidrag till hämmande af flygsanden, hvilken stundeligen hotar att undergräfva kyrkan i Falsterbo.

Strömmar, berg och insjöar äro, ehuru upptagne i föregående Femårs-berättelse, så obetydliga och omärkbara, att jag icke tror mig här böra å nyo dem upprepa.

§ 2.

Folkmängden inom länet utgjorde år 1847 tillsammans 237,845 personer, boende:

å landet	208,549.
i städerna	29,296.

Summa 237,845 personer.

Af dessa erlägga mantalspenningar:

å landet	106,453.
i städerna	17,006.

och fria från mantalspenningar äro:

å landet och i städerna	114,386.
-----------------------------------	----------

Enligt 1843 års mantalslängd utgjorde folkmängden vid samma års slut 221,617 och den tillökning, som sedermera tillkommit, tillskrifves i synnerhet de många äktenskapen, som ingås inom allmoge-klassen, hvilken utan tvekan och med full tillit till den tillfälliga förtjensten sällan drager i betänkande att ingå äktenskap. Utkomsten på en mindre, utbruten hemmansdel eller vid en viss bestämd dagspenning kommer att bero på makarnes idoghet och deras mer eller mindre lyckliga förnuftiga sträfvande; hvadan man icke med visshet kan afgöra huruvida folktillökningen och välmågan i samma mån gå framåt. — Slättbon är vand vid tungt och strängt arbete från barndomen, så att, om ingen olycka påträffar honom och barnskaran icke blir alltför stor, hvarigenom matmodren betages allt tillfälle att å sin sida bidraga till uppehållet, så försöker han att vinna sin bergning. Denna hemtar han i synnerhet hos sin förmögnare och med större jordbruk försedde granne, hvilken vanligtvis är i behof af flere både tjenare och daglönare. Ibland dessa hålles i allmänhet en god ordning och tukt, och det har ännu icke lyckats de många inflyttade utländningar, att från sitt hemland hitföra oseden att, utan behof, jemväl använda söndagen till arbetsdag. I så fall lemna de inflyttande icke goda exempel, och på flera ställen har kronobetjenings mellankomst varit nödvändig, för att rätta ett annars snart tilläffventyrs inrotadt missbruk. Skånska allmogen har, enligt min öfvertygelse, tillbörlig reda på sin Christendom, och churu sluten och trög man anser honom, är han likväl fast och pålitlig i sin karakter och fattar ogera nya bruk eller seder; men riktigt upplyst om förhållandet och hibringad fullkomlig insigt i nyttan af hvad som tillämnas, finnes han alltid beredvillig ingå på förslaget, utan att så noga påse uppoffringen. Alltid nykter är slättbon på vägar och stigar, städse höflig och anständig, hvilket förhållande är nästan konträrt beträffande vägfaraende från

norra trakterna i länet och så kallade herregårdsbönder. Dessa, som icke så ofta komma från sina hem, äro under sina utfarter liksom lösgifne från ett tvång, och passa härunder på tillfället att fira sin frihetsdag, mötande eller förbifarande till föga håtnad. Sådana ledsamheter äro likväl i aftagande, efter det herregårdsbönderna för det mesta vunnit befrielse från hofveriet och blifvit ställda på arrenden. Både i lynnet och välmåga äger alltså en större olikhet rum bland allmogen inom länet, hvilken jemväl i klädseln företer en större skilnad, hvarutinnan den förmögne slättbon, vanligtvis så fint klädd som herremannen, vida öfverträffar den mera tarflige och gemenligen i linnerock klädde bonden från öfre delen af länet.

§ 2.

Näringsarne.

Länet äger hufvudsakligen tvänne sådana, nämligen *Jordbruk* och *Boskapskötsel*. Under de år, för hvilka denna Berättelse afgifves, har länet varit i allmänhet hugnadt med rika sädesskördar och jemväl, som jag här nedan skall hafva nåden visa, af dessa skördar delat med sig betydliga quantiteter åt både in- och utrikes orter. En sådan åtgång har naturligtvis stegrad hågen för jordbruk, hvarutinnan Skånska jordägaren söker att, om icke likna, åtminstone i möjligaste måtto efterfölja utlänningen. Odlingar hafva visserligen tillkommit, i synnerhet å de orter, hvarest större egendomar eller herregods blifvit utsålde i mindre lotter och i så kallade farmer förlagde. Nyttan och fördelen af dessa utbrytningar eller fördelningar lemna jag åt en kommande tid att bedöma och inskränker mig för närvarande att vitsorda den stora omtänka och flit, hvaraf dessa odlingar framlägga ojäfaktiga bevis. Sådana nybyggare, såväl som åkerbrukare i allmänhet, ha likväl i sina beräkningar och i sin indelning af jordlotterna fått vidkännas en ganska märkbar rubbning, genom den jemväl hit till landet inkomna potatessjukan, hvilken först visade sig här år 1845 och har sedermera i den mån tilltagit, att planteringen af en dylik frukt med tiden synes komma att inskränka sig till nödigt lifsuppehälle för folket och lemna föga tillgång deraf för bränvinspannorna. At dessa sökes ersättning i spannmål, för hvad som brister i potäter, i synnerhet de år, under hvilka spannmålspriserna äro låga, hvaremot och da spannmål är afsättlig och begärlig å utrikes ort och priserna uppjagade, bristen på potäter både är och blir ytterst kännbar, i synnerhet för den mindre bemeddade klassen, som af denna växt hemtat sin hufvudsakligaste näring och af en mindre jordlott kommit i tillfälle frambringa utkomst för sig och de sina. I sednare åren är jordvärdet till förut oerhörd höjd stegrad och

arrenden i samma proportion uppjagade, hvilken stegring förekommer äfventyrlig i samma mån, som något påräknadt alster af jorden synes vilja gå bort; men något säkert omdöme öfver potatessjukans inverkan för framtiden kan man icke heller meddela, i synnerhet som en dylik landsplåga af sig sjelf kan försvinna och potatesen återfå sin förra friska, fruktbarande framfart. Något medel emot denna sjukdom har man emedlertid icke kunnat påfinna.

Under den tid spanmålen var högt i pris, minskades väl något bränvins-tillverkningen, hvilken, efter potatessjukdomens uppkomst, icke heller varit så allmän, utan drifves hufvudsakligast med ångbrännerier å större egendomar, hvilka jemväl uppköpa rudimaterier i stor mängd från angränsande mindre jordbrukare. Dessa sednare kunna icke med sina mindre och enkla redskaper täfla med de större, annorledes inrättade bränvinstygerne, hvilka i tillverkningen både i anseende till kvantitet och kvalitet öfverträffa de mindre, och följaktligen kan bränvinet från de större brännerierne säljas för vida lägre pris, än från de mindre.

Af Spanmål utskeppades:

till inrikes ort, år 1845 . . .	282,156	tunnor	
» utrikes » » » . . .	123,338	»	
» inrikes » » 1846 . . .	230,366	»	
» utrikes » » » . . .	74,808	»	
» inrikes » » 1847 . . .	96,603	»	
» utrikes » » » . . .	266,475	»	af alla sädesslag.

Bränvin:

Häraf utskeppades till inrikes orter:

År 1845	1,882,796	kannor.
» 1846	1,477,377	»
» 1847	1,145,512	» och således

sistnämnde år öfver 700,000 kannor mindre än år 1845, till hvilken minskning man tror sig kunna uppleta orsaken, dels i den omständighet att potatesen föregående året allmännare angreps af gängse sjukligheten och deraf följande förskämning, dels ock af den anledning att spanmålspriserne, i anseende till en ovanligt stor export till utlandet, uppstegrades till en på långliga tider här förut icke känd höjd, hvadan spanmålen icke med fördel kunde i stället för potäterne användas af bränvinsbrännarne. — Rågen exporteras sällan till andra orter än inrikes, hvaremot korn, isynnerhet tvåradigt, jemte hafra, ärter och nägot hvete, utsköp-

pades år 1847 i här ofvan uppgifne quantiteter, för det mesta till England. Vintern samma år var lindrig, så att exporten för det mesta hela tiden obehindradt fortgick. I denna lyckliga konjunktur för både landtman och köpman förutsåg jag, hvad som verkligen inträffade, att, om icke brist, åtminstone alltför dyr tid på lifsförnödenheter skulle fram på sommaren uppstå, hvadan jag, dels genom allmänna kungörelser och dels annorledes, uppmanade allmänheten att lockad af de högre priserna, afyttra mera spannmål än den kunde undvara för eget och mindre lottade grannars behof. En sådan uppmaning hade visserligen en god verkan, men spannmålen var emedlertid så uppjagad i pris, att den näppeligen kunde af fattigare klassen inköpas. Så väl i städer som å landet lättades likväl detta bekymmer derigenom att bemedlade och välsinnade människor inrättade bagerier, hvarest brödet, emot ett i möjligaste måtto lindrigt pris, fick inköpas af den fattigare klassen, åt hvilken omtänksamheten jemväl föranstaltade om koknings-inrättningar. Dessa sednare blefvo så mycket mera välgörande, som i anseende till Danmarks export på England, förstnämnde land härifrån år 1847 afhemtade en större mängd slagtkreatur samt kött och fläsk, och någon tid äfven smör, hvarigenom likaledes dessa förnödenhets-artiklar uppjagades i pris och hafva sedermera föga fallit. Denna omständighet har i betydlig mån upphjelpat landets andra näring, *Boskapskötseln*, hvilken likväl, i saknad af betesmarker och höbohl jemförligt med åkerjorden, icke kan, åtminstone å slättlandet, hvarest utfodringen sommartiden verkställas till det mesta med halm, blandad med grön-höstnad af vicker och klöfver, vinna den framgång, som å andra orter. Till det tunga jordbruket å slätten fordras större och kraftigare dragare, hvilka, om de af jordbrukaren skulle uppfödas, blefve alltför dyra, i anseende till den längre tid som åtginge, innan dragkreaturen blefve fullkomligt användbart. Å den lättare jordmånen deremot i detta och angränsande Christianstads län, uppfödas fäkreaturen mera beqvämligt å dervarande beten, kunna tidigare begagnas vid lindrigare jordbruket samt under tiden vinna den mognare växt och styrka, som erfordras för jordbruket å slätten, hvars invånare, så väl herreman som bonde, för det mesta inköpa dragoxar från öfra orterna; dock har man i sednare åren, i anseende till lägre priser å fäkeatur, funnit sin uträkning vid att, i synnerhet från Danmark, inköpa arbetshästar, hvarigenom man trott sig kunna vid jordbruket minska vanliga antalet af dragkreatur och i deras ställe anskaffa så många flera kor. De många utlänningar, såväl Tyskar som Danskar, som i sednare åren inflyttat, hafva i anseende till inrättandet af Mejerier, föregått med vackra exempel, dem länets jordbrukare i allmänhet efterföljt. Såsom en gifven följd häraf har inträffat, att ost och smör, ehuru till högre pris än i förra tider, finnes i öfverflöd af ortens produktion, och jemväl till utförsel åt andra orter.

Någon

Någon egentlig boskapsskötsel kan således icke sägas äga rum å slättbyggen, utan hufvudsakligen, fastän i mindre skala, å norra delarne af länet.

Hästafveln deremot är snarare i till- än aftagande å alla orter inom länet och befrämjas synnerligast derigenom att beskällare från Flyinge hingstdepôt stationeras på olika trakter; men de stora häst-transporter, som under dessa år till länet ankommit ifrån Danska orterna, lemna ett ojäfaktigt bevis derom, att hästafveln icke bedrivits i så stor mängd, som erfordras för länets behof. Stuterierna å herregårdarne äro af mindre betydighet, och hel- och halfblodshästar, som en tid voro mycket begärliga, äro nu mera sällsynta, troligen af den anledning att de mindre passade för vårt klimat och funktioner i öfrigt. Fördelarne af det redan år 1845 påtänka och sedermera, på bekostnad af allmänna medel, å Jordberga egendom, tillhörig Friherre von Nolcken, förlagda stam-holländeri, kunna ej för den tid, som utgör föremål för denna berättelse, i anseende till Holländeriets korta tillvaro, framläggas, utan kommer sådant att i nästa berättelse närmare detaljeras.

För att uppmuntra så väl åkerbruk som boskapsskötsel och hästafvel, hafva ej mindre länets Hushållnings-sällskap, än enskilde, vid årligen å åtskilliga trakter inom länet anställda profplöjningar och kreaturs-expositioner utdelat lämpliga belöningar, som funnits medföra åsyftad verkan; och med den utgrening nämnde sällskap numera vunnit, är bästa hopp, att det å sin sida fullföljer sin stimulation, af hvilken allmänheten så väl är i behof.

Slutligen och hvad som icke i ringa mån bidrager till upphjelpandet af Skånska åkerbruket, är den hedrande föresyn Landtbruksskolan å Orup lemnat. Ifrån denna skola hafva under tiden många elever, de fleste väl underbyggde och instruerade, utgått till åtskilliga trakter af länet och der kringspridt de goda insigter, som under lärokursen blifvit inbemtade. Af de äldre eleverne äro många redan bosatte och blifva de, sålunda införlifvade med allmogen, för denna obeskrifligt gagnelige. Sjelfva egendomen Orup är numera uppodlad och under tiden jemväl försedd med nödvändiga, varaktiga byggnader. Som jag redan i förra berättelsen haft nåden omnämna, förmodades redan då arealen vara för inskränkt för de flere elever, som der sökte sin bildning. Denna förmodan har sedermera besannats, och inom länets hushållningssällskap är redan väckt fråga om inköp eller arrende af annat större jordbruk, lämpligt för landbruks-institutet, i hvilket fall Orup skulle afyttras. I denna omständighet är likväl ännu icke något beslut fattadt, utan kommer sakens utgång att bero på framtida öfverläggning. Emedlertid erkännas med tacksambet de årliga anslag, tillsammans 2,000 R:dr banko, hvarmed Eders Kongl. Maj:t hug-

nat institutet, och hvilka anslag i betydlig mån lättat bestyrelsens omsorg. Inkomster och utgifter hafva icke förrän sednare åren kunnat motsvara hvarandra, utan de sistnämnde merändels öfverstigit de förra. Först antagne läraren, utrustad med ovanliga natursgäfvor och kunskaper, började likväl efter några år i den mån så vårdlösa sin funktion, att han måste från institutet skiljas, hvilket, jemte anskaffandet af annan lärare, äfvenledes försatte förvaltningen i bryderi. Sedan institutet börjades äro derifrån utexaminerade 103 elever, hvilka dels återvändt till egna föräldrar och jordbruk och dels till erhållne tjänster samt de fleste motsvarande de förhoppningar, man i mån af deras mer eller mindre goda fallenhet påräknat.

Fabriker å landet.

Under år 1847 har tillverkningsvärdet för samtliga utgjort 91,397 R:dr banko och tabellen visar antalet af de personer, som vid fabrikerne sysselsättas. Bland dessa fabriker tillvinner sig synnerlig uppmärksamhet lerkärlsfabriken vid Höganäs och bearbetningen af den eldfasta leran derstädes. Denna sednare är i synnerhet begärlig och afsättlig å alla orter, och bidrager denna fabrik i betydlig mån till fortsättning af arbetet vid stenkolsgrufvan, hvilken har att kämpa med de lägre pris, hvar till Engelskt stenkols-stubb här i orten kan afyttras; men så länge spannmålen till de många arbetarne icke allt för högt stegras i pris, och under hopp att tull på Engelskt stenkol icke må försvinna, förmodas den för orten i flere afseenden oundgängliga stenkolsgrufvan kunna uppehålla sig och arbetet derstädes vinna fortsättning.

Såsom binäringar på detta slättland kan man icke räkna annat, än bränvinsbränning och fiske. I hvad mån den förra bedrifvits år 1847 har jag haft näden här ofvan ådagalägga.

Fisket, i synnerhet sillskapet, började redan år 1847 blifva och har alltsedmera blifvit mera lönande. Annat fiske drifves knappt till ortens behof, likasom jagt och djurfångst idkas för det mesta till tidsfördrif.

§. 4.

Kammarverk.

Under åren från och med 1842 till och med 1847 äro 20 st. mantal krono rusthåll inköpte till skatte; och tullmjölqvarnarnes antal uppgår till 401 st. med 563 par stenar.

Hemmansklyfningen och afsöndringen af jord fortgår som jag nämnt förut, hvar-till anledning jemväl må sökas i det högre pris hvartill jordegendomar numera stigit.

Statsbidrag.

Dessa utgjorde 1847 — 915,267 R:dr 25 sk. 5 r:st banko.

Några synnerliga klagomål öfver skatter eller deras ojemna fördelning förspörjas sällan från jordbrukare och näringsidkare. Desse äga att godtyckligt uppgifva sina inkomster och lika godtyckligt afdraga de afbränningar, som vidlåda deras handteringar, så att någon närmare kontroll öfver dessa uppgifter icke är möjlig. Deremot fortfar jordbrukaren att besvära sig öfver utgörandet af den tionde, som är förenad med forsslingsskyldighet, hvilken för undvikandet af detta besvär vanligtvis uppstegrar spannmålen.

Af jordboksräntan äro anslagne till boställs-, rusthålls- och augmentshemman vid Skånska Kongl. Hussar- och Dragonregementerna:

Indelt ränta	28,358: 40 8.
421 tunnor 26 kappar kronotionde-spannmål efter kronovärdet, 36 sk. tunnan	316: 17. 3.

Summa B:ko R:dr 28,675: 9. 11.

Kneckte-rotefrihetsmedel utbetalas endast af städerna för den dertill lydande och till hemmantal uppskattade jord.

Politi. 5 Kronofogdar och 25 Länsmän, jemte 2 Landsfiskaler och Stadsfiskaler i städerna, handhafva polisen inom länet, och några ytterligare tjenstemän i sådant afseende synas icke vara af behovet påkallade. Deremot och i afseende på de anstalter, som stå i närmaste samband med polisen, nämligen fängelser, tarfva nästan alla dessa en snar hjälp. — *Länsfängelset* befinnes ännu anbringadt i några smärre, olämpliga rum inom fästningen, och gemenskap emellan fästnings- och länsfångar är, oaktadt alla möjliga försök, nästan omöjlig att förekomma. Hopp om en förbättrad ändring i denna anstalt är emedlertid i så måtto lemnad, att plan redan är utsedd till ett nytt cellfängelse, uti hvilket förmodas blifva både lämpligt och tillräckligt utrymme. Allt sedan fråga förevar om förändrad indelning af Domsagorna och försvinnandet af en del Häradshäkten har omtanken om dessa sistnämnde minskats och hvarigenom vållats att samma häkten befinnas mer och mindre olämpliga och bristfälliga. Olägenheten häraf kan likväl i betydlig mån häfvas, i samma stund tillämnade Cellfängelset hinner blifva färdigt och hvars nytta man redan på förhand kan inse, då man, för länsfångars behof, stundom erhåller tillgång till fästningens särskildt belägna celler.

Under den period, denna berättelse afser, har Eders Kongl. Maj:t allernådigst låtit utfärda 2:ne *Förordningar*, den ena angående *försvarslöse* och den andra rörande *betllande* personer. Då den förra utkom, den 29 Maj 1846, väckte den såsom innefattande mildare åsichter, än de föregående, till en början bekymmer, huru polismyndigheterna, med den inskränkta makt dem lemnades öfver försvarslösa, kunde, i händelse försvarslösheten var förenad med utsökt lättja och liderlighet, utföra sitt värf som sig borde, med tillhjälp endast af de i orterna anställde tillsyningsmän, på hvilkas mer eller mindre nit för sitt kall utförandet af författningens goda åsichter till en stor del berodde och beror. Bland de många försvarslöse, hvilka såsom kringstrykande upptagas, finnas flere, ehuru fullväxta och till åren komne, som aldrig tillhört någon församling, aldrig lärt läsa, varit skattskrifne eller innehåft någon tjenst, utan, uppfödde på landsvägarne af kringstrykande föräldrar, efter deras död på egen hand fortsatt sysslolösa kringvandrandet. Behandlingen af dessa blir ännu mera bekymmersam, då personerna äro qvinnor med flere oäkta, späda barn. Ingen församling, ännu mindre Tillsyningsman, är pliktig eller villig att sådana personer sig åtaga, och att släppa dem fria, att fortsätta sitt förra lefnadssätt, har icke heller ansetts lämpligt, utan har man, så vidt möjligt varit, sökt att inackordera, isynnerhet barnen, på passande ställen, till en Christlig uppfostran. Denna förordning om försvarslöse vann likväl, året efter det den utkom, liksom ett stöd och lättnad uti Fattigvårdsförordningen den 25 Maj 1847. — De närmare bestämmelser, som härutinnan meddelas, hafva häft mången villrådighet hos den Autoritet, som skall slita tvisterna emellan behöfvande och kommunerna. Vägledning härutinnan var af högsta behöfvat påkallad, äfvensom medel att tillhålla en trög kommun att fullgöra sin skyldighet emot en blottställd. Begreppet härom och uppfattningen af Förordningens föreskrifter hafva vållat mångfalliga tvister, som till stor del jemväl dragits under Eders Kongl. Maj:t nådiga skärskådande; men sådana tvister skola, när allmänheten blir mera van vid sina åligganden, i tidens längd hafva sin öfvergång. Fattigvårdsstyrelser äro emedlertid bildade, både i stads- och landsförsamlingar, och upprättade reglementen fastställde. Utan särdeles påtal hafva fattigvårdsstyrelserna fullgjort sina skyldigheter, så att tiggeriet, åtminstone till större delen, kan anses hämmadt. En och annan kringströfvare uppsnappas väl stundom och återforslas till sin rätta hemort, men äfven sådane börja blifva sällsynte. Härtill har jemväl i synnerligt märkbar mån bidragit Eders Kongl. Maj:ts nådiga *Förordning den 16 Januari 1844* om inskränkning och ordnande af *Gesällvandringen*. Sådane personer, som i förra tider, i trasig och usel belägenhet, dagligen besökte Lands-Kans-

liet med sitt i flerfaldiga stycken slitna resepass, äro numera högst få och merändels härstammande från utländsk ort, så att man med fullt skäl kan intyga att denna Förordning medfört åsyftad och önskad verkan.

Räddningsanstalten i Råby för vilseförda och vanartiga gossebarn fortsättes i samma goda riktning. Bibehållandet af denna anstalt i dess närvarande goda skick kan åtminstone påräknas så länge Öfverste-Kammar-Junkarn, Friherre G. Gyllenkrook åt densamma egnar mycken tid och betydliga uppostringar. Flera gossar hafva utträdt ifrån inrättningen och deribland 2:ne, som, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd, förflyttades från fästningen här i staden, der de voro för 3:dje resan stöld insatte på tre års arbete. Af dessa ynglingar inlärdes den ena uti trädgårdshandtering och, efter inhemtade nödiga insigter häruti, återvände till hufvudstaden för att inträda i erhållen trädgårdsmästare-befattning; hvaremot den andra ynglingen, härstammande ifrån Dalarne, qvarstannade här å landsbyggen i ordentlig årstjenst, hvarmed han ännu fortfar till husbondens synnerliga belåtenhet. Visserligen påträffas individer, hvilka dels gång efter annan rymma från inrättningen och dels icke kunna förmås mottaga den bildning, som lemnas: men sådana höra till sällsyntheten och afskräcker ingalunda enskilda välgörenheten ifrån att bidraga till uppehållet af denna till sin idé och plan högst välgörande inrättning, hvars hufvudsakliga bristfällighet består deri, att den är för inskränkt. För utvidgning deraf äro inga synnerliga tillskott att påräkna af allmänheten; men som Eders Kongl. Maj:t uti 2 mom. 5 §. af ofvanåberopade nådiga Förordning rörande försvarslöse personer täckts i nåder yttra, att Eders Kongl. Maj:t ville särskildt förordna, huru lättingar och liderliga personer må annorledes än genom Tillsyningsmän hållas till ordning och arbete vid någon *Inrättning i orten*, har jag städe föreställt mig, att Råby räddningsanstalt, som redan kan anses för en god början, med tillhjälp af allmänna medel må kunna utvidgas och uppbibras till en sådan Inrättning, som Eders Kongl. Maj:t uti ofvanåberopade lagstadgande afser, och hvarom jag icke kunnat underlåta att härstädes göra underdånig framställning.

I enlighet med Eders Kongl. Maj:ts nådiga Stadga den 18 Juni 1842, rörande *Folkundervisningen*, är densamma tillbörligen ordnad så väl i städer som på landet, och äfven derigenom att barn inom skolären numera hållas till skolgång, antingen på föräldrarnes eller församlingarnes bekostnad, afvärjes i betydlig mån deras begär att kringvandrade för att insamla allmosor, så att denna Stadga i mångfalldigt afseende visat välgörande verkningar. — Denna Förordning, så väl som Fattigvårdsförordningen, har, i synnerhet vid början af tillämpningen, medfört mer och mindre dryga utgifter för jordbrukaren, som likväl häröfver sällan hörts anföra

klagomål, väl vetandes att dylika utgifter, under nu sednast förflutna goda år mindre känbara, i framtiden och efter det inrättningarne hinna blifva ordnade, minskas. Tvister i afseende på skolväsendet hafva visserligen ofta förekommit, i synnerhet rörande grunden för deltagande uti uppförandet af skolhus. Författningen bestämmer i så fall samma grund, som följes i fråga om kyrkobyggnad. Denna sednare bestrides här i orten till större delen med kyrkornas tionde, och allmogen är således ovan vid beräkningssättet, hvilket är främmande, i synnerhet å slättbygden, der det oförmedlade hemmantalet, grunden för kyrkobyggnaden, enligt Kongl. Brevet den 4 Maj 1759, sällan kommit allmänheten till godo vid deras ägoskiften, hvarvid all deras jord blifvit ansedd för inägor och det oförmedlade mantalet tillagts ägor efter förmedling, och sålunda till ägoviddens esomoftast blifvit mera inskränkt, än det hemman, som ingen förmedling undergått. Någon partiel rättelse, hvad denna landsort beträffar, och en jemnare fördelning af byggnadsskyldigheterna skulle alltså vara önskvärda.

Inom Färs, Frosta, Ljunits och Herrestads härader har, på sätt förut varit föreslaget, en ny Provincial-Läkare blifvit anställd, så att länet numera är försedt med 3 Provincial-Läkare.

Kurhus- och Lazarets-byggnaderne i Lund äro jemväl under tiden utvidgade, och fortfar kurhus-inrättningen att bibehålla allmänhetens välförtjenta förtroende. Någon farsot eller allmänt härjande sjukdom har icke hemsökt länet, hvars invånare icke nog kunna till Eders Kongl. Maj:t hembära underdånig tacksamhet för de karantäns-inrättningar och anstalter, som på bekostnad af allmänna medel blifvit anbragta å åtskilliga ställen vid kusterna; och på samma gång jag frambär denna tacksamhet, aligger mig jemväl uttala alla vältänkandes underdåniga önskan, och måtte nämnde anstalter få fortfara, så länge koleran härjar å utländska orter.

Vid Ramlösa Helsobrun erhålla, så vidt tillgångarne medgifva, de fattigare fri läkarevård, underhåll och bad, af räntan å den fond, Högstsalig Hans Maj:t Konung Carl XIV Johan till detta ändamål donerat.

Hjonens antal vid härvarande Central-Därhus-inrättning utgjorde vid 1847 års slut 191, och vårdades då af den i förra Berättelsen omnämnde utmärkte Syssloman jemte en särdeles nitisk läkare, så att i afseende på skötsel och handhavandet i öfrigt vid denna inrättning ingenting varit att anmärka. Till utdelning åt fattiga barn inom länet hitsänder Serafimer-Ordens-Gillet årligen 3,000 R:dr banko, hvarförutan medel af Carl Johans pensions-kassa årligen utdelas till behöfvande afskedade soldater af bägge Skånska infanteri-regementerna, hvilken kassa handhafves och årligen revideras i föreskrifven ordning.

Den förut omnämnde lifliga afsättningen med spanmål på utländsk ort år 1847 vållade en större penningetillgång, hvilken i brist på annan utväg hopades på Städernas Sparbanker. Dessa måste nedsätta räntan och slutligen afsäga sig vidare penninge-insattser från landsbygden, hvaraf följde att man derstädes blef betänkt på inrättandet af Sparbanker, hvilka likväl icke samma år kommo till stånd, hvadan de i denna Berättelse icke heller närmare omförmäles. Provinsens låne-anstalter, nämligen Riksbankens Lånekontor här i staden, Skånska Hypotheks-föreningen i Lund och Privatbanken i Ystad fortfara att i vanlig ordning lätta penningetillgångarne, dock är Lånekontorets rörelse-kapital af Rikets Ständer minskadt, hvilken minskning, hvad år 1847 beträffade, icke medförde någon olägenhet.

Vägarna. Dessa hafva i sednare tider, genom den uppmärksamhet äfven tidningar behagat åt dem skänka, vunnit en viss ryktbarhet, så att någon vidare framställning å min sida, i detta ämne, tilläfventyrs kunde anses obehöflig, men som de värde tadarne icke behagade fästa sig vid rätta anledningen till vägarne usla beskaffenhet, finner jag mig pligtig i detta afseende bemöta anmärkningarne med nödiga upplysningar. Härvid bör först reflekteras till sjelfva vägens läge å en sank, med lera och qvicksänke uppfyllt mark, och den reflekterande, om han äger någon insigt i väglagning, först göra sig den fråga, hvarmed skall denna väg kunna lagas och hvarest skola lagnings-ämnen hemtas? Mången väghållningsskyldig skulle för nöjaktigt besvarande af dessa frågor utgifva hederlig vedergällning, om så påfordras, i synnerhet hvad angår vägsträckan från Malmö åt Lund till Hurfva. Svaret på första frågan kan visserligen inhemtas vid beskådandet af den mindre vägsträcka, som, från staden Lund till Stockholmsgrinden, öfver Lunds stads ägor blifvit, sedan förra Femårs-berättelsen afgafs, med tillhjälp af anslaget af allmänna medel, makadamiserad, och hvilken makadamisering, efter hvad tiden redan utvisat, i allo lyckats. Hopp om fortsättning af densamma hystes, ända till dess Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 4 September 1845 förklarade att tillämnade anslagsmedlen, 53,880 R:dr banko, skulle användas till vissa orter i norra delen af riket, som då lidit missväxt. Sedermera har ärendet hvilat och ovisst är buruvida allmänheten hädanefter kan förmås ingå på ett företag, som naturligtvis hårdt drabbar hemmansinnehafvaren, både i afseende på bidrag till makadamiseringen och framtida underhållet. Emedlertid må man vara öfvertygad, att å de sämre vägarne användes vida mera arbete och körslor, än å de bättre, ehuru, i anseende till vägens beskaffenhet och bristen på tjenligt lagningsämne, i synnerhet under våta årstider, framfarten försvåras. Ställes denna deremot åt de orter, der tjenliga lagningsämnen äro att tillgå, såsom åt Landskrona och Helsingborg, eller åt större

delen af vägen från Malmö till Ystad; så vågar jag påstå att åtskilliga andra län icke kunna framvisa bättre vägar, än å dessa orter finnas.

Skjutsningen. I följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär den 2 Augusti 1844 försöktes samma år, att i stället för gästgifveri, håll- och reservskjuts tillvägbringa skjutsningsanstalter genom entreprenader, mot rättighet för entreprenör att uppbära förhöjd skjutslega. Vid gästgifvargårdarne Fleninge, Lüddeköpinge, Kjöflinge, Höör, Östraby, Sjöbo, Klörup, Anderslöf, Skifvarp och Hvellinge samt i städerna Ystad, Landskrona och Helsingborg lyckades man påträffa entreprenörer för skjutsningens öfvertagande, emot mer och mindre uppoffringar å håll- och reservlagens sida. Någon särdeles missbelåtenhet med dessa anstalter hafva från de resande icke försports, vidare än att entreprenörernas hästar, såsom ofta i bruk, anses i allmänhet trögare och sämre än vanliga skjutshästar; deremot klaga entreprenörerne dels deröfver att de resande, för undgående af den högre skjutslegan, anorledes än genom gästgifveriskjuts fortskaffa sig förbi den gästgifvargård, hvarest entreprenad äger rum, dels öfver forthjelpandet af i seduare tider, gästgifverierne påbördade paket- och snällposter, emot hvilka sistnämnde skjutsningsskyldige i gemmen framställa anmärkning i afseende på den skyndsamhet, en mil på timman, hvarmed dessa poster skola fortskaffas. Ehuru tvänne hästar nästan alltid begagnas till dessa poster, är det likväl vissa tider alldeles omöjligt, om än de finne afsändas med ridande express, fortskaffa dem i föreskrifne skyndsamma ordning. Skjuts-inrättningarne i Malmö och Lund, som hafva de svåraste vägsträckorna att föra dessa poster, anse sig emedlertid lida betydligt af detta onus, och mången gång måste jag vitsorda rättmätigheten af deras klagomål, utan att kunna dervid något tillgöra. Genom enskildes föranstaltande inrättade diligenser emellan städerna Malmö och Lund underlättas i betydlig mån skjutsningsbesväret. Huruvida detta besvär framgent kommer att å ofvan uppräknade ställen utgöras af entreprenörer, skall jag hafva nåden underrätta i nästa Femårs-berättelse.

Postforslingen anses lika, om icke mera, besvärlig, som gästgifveriskjutsen för de hemman, denna åligger. Några posthemman af sådan natur och med sådana friheter, som i öfra delen af Riket, finnas icke här i länet, utan endast postförare, hvilkas klagomål öfver för ringa ersättning för deras dryga besvär fortfara.

Marknader hållas årligen i vanlig ordning vid Hörby, Trelleborg och Skurup, men Annelöfs marknad är, i anseende till der förekomne gröfre våldsamerheter, inddragen.

Eldsvådor

Eldsvådor af ovanlig och större beskaffenhet hafva icke, med undantag af en å egendomen Trolleholm, inträffat under den tid, som utgör föremål för denna Berättelse; och sedan byarne numera äro enskiftade och utbrutne, hyser man den förhoppning att eldsvådor hädanefter icke vidlyftigt å landsbygden komma att härja.

Brandstodsöreningar äro allmänt inom häraderne inrättade och lika allmänt tillitade; och afhöres icke så mycket klagomål, bekymmer och tiggerier, som förr, efter undergången eldsvåda.

§. 5.

Städer.

<i>Malmö.</i> Folkmängden inom Staden, garnisonen inberäknad, utgjorde	10,543,
deraf voro mantalsskrifne	6,129
mantalsfrie	4,414
	-----10,543.

Och har folkmängden inom staden, sedan sista Femårsberättelsen, ökat sig med 681 personer, hvilket icke är undransvärdt, då handel och sjöfart samt rörelsen i allmänhet äro i jemnt tilltagande. På Stockholm, Bohuslän, Halland, Blekinge och Norra orterna drifves i synnerhet inrikes handeln med ortens hufvudprodukter: spanmål och brännvin; hvaremot jern, tjära, tegel och timmer, bräder och ved i stället hitföras, allt sjöledes. Utrikes handeln, som i sednare tider jemväl utsträckt sig till kolonialvaror, drifves i synnerhet på Bremen, Lübeck och Köpenhamn samt Norrige och stundom Petersburg och England, från hvilket sednare land hitföres stenkol, och från Petersburg, eller derintill liggande orter, hampa från Norrige salt sill och torr fisk, samt från öfrige utländska orterna: salt, vin, specier m. m. Till England och Norrige exporteras spanmål och kreatursben, jemte oljekakor; till Danmark: mindre partier jern, spik, tjära, bark och bräder. Vid 1847 års slut funnos i staden burskapsägande: 100 Handlande, 2 Skeppsklarerare, 2 Mäklare, 6 Nipperhandlerskor och 26 Månglerskor. Vid samma års slut tillhörde denna stad 46 fartyg med ett lästetal af 1856 $\frac{16}{100}$, och deribland tvänne ångfartyg, det ena om 70 och det andra af 20 hästars kraft; af hvilka sistnämnde fartyg det ena uppehöll daglig kommunikation med Köpenhamn och det andra besökte Lübeck hvarje vecka. Förbättringarne å Stadens hamn fortsättas ärligen med vanlig, outtröttlig drift.

Fabrikerna inom staden voro vid 1847 års slut:

1	Bandfabrik med 3 arbetare och	365	R:dr tillverkningsvärde,
1	Cikoriefabrik med 19 arbetare och	20,312	»
3	Färgerier med 12 arbetare och	3,799	»
2	Garfverier för beredning af läder på Engelska sättet, med 15 arbetare och	24,113	»
1	Gjuteri med mekanisk verkstad men 65 arbetare och	45,000	»
2	Handskfabriker med 242 arbetare och	14,666	»
1	Fabrik för s. k. kemiska eldon med 38 arbe- tare och	6,000	»
2	Kortfabriker med 12 arbetare och	4,289	»
1	Ljusfabrik med 3 arbetare och	1,250	»
1	Nålfabrik med 2 arbetare och	700	»
1	Oljeslageri med 6 arbetare och	15,319	»
2	Fabriker för tillverkning af papp-arbeten, mål- ning, färgning och pressning af papper, med 28 arbetare och	6,700	»
1	Paraply-, Parasoll- och Käppfabrik med 3 arbet. och	2,000	»
1	Repslageri med 5 arbetare och	8,333	»
1	Saffiansfabrik med 2 arbetare och	1,000	»
1	Socketbruk med 9 arbetare och	19,666	»
1	Strumpfabrik med 14 arbetare och	1,100	»
1	Stärkelsefabrik med 4 arbetare och	3,100	»
1	Såpsjuderi med 2 arbetare och	5,000	»
2	Tapetfabriker med 2 arbetare och	600	»
1	Tobaksfabrik med 186 arbetare och	76,326	»
1	Tvålfabrik med 1 arbetare och	900	»
4	Urfabriker med 14 arbetare och	1,415	»

hvarförutan fanns under anläggning en Stamp, att drifvas med ångmachin, för beredning af ostampade kläden, vadmal och skinn, att skötas i sammanhang med ett sågverk för tillverkning af fanér och bräder samt en qvarn för malning af färgämnen och rasping af träd.

Vid ofvannämnde års utgång funnos jemväl här i staden: 14 Bagare, 2 Bleckslagare, 3 Bokbindare, 1 Brandmästare, 21 Bryggare. 3 Garfvare, 4 Glasmästare, 3 Guld- och Silfverarbetare, 3 Gördelmakare, 2 Handsmakare, 3 Hattmakare, 6 Hofslagare, 2 Kakelugnsmakare, 2 Kammakare, 3 Klensmeder, 5 Kop-

parslagare, 6 Murmästare, 5 Målare, 1 Perukmakare, 8 Sadelmakare, 1 Segelsömmare, 29 Skomakare, 14 Skräddare, 17 Slagtare, 9 Snickare, 2 Sockerbagare, 7 Svarfvere, 1 Sämskmakare, 1 Tapetserare, 1 Tenngjutare, 5 Timmermästare, 9 Tunnbindare och 5 Vagnmakare.

I samma mån välmågan bland allmogen i angränsande landsorter tilltager, vill man jemväl sluta till någon förbättring i handverkarnes vilkor. I mindre städer, der de jemväl hafva fabriker att täfla med, är det likväl icke så lätt att lyfta sig ifrån en lägre ståndpunkt. Idogheten och omtanken, mindre begär för lyx och sällskapslifvet, hafva likväl visat, att äfven handverkare under förflutna tiden kunnat hinna till välmåga. De handverkare, som isynnerhet skörda fördelar af de för landtmannen gynnande spanmåls-konjunkturer, äro guld- och silfverarbetare, hos hvilka slättbon inköper icke obetydliga kvantiteter. Åkerbruket å stadens, till större delen bördiga, jord fortsättes i vanlig ordning och Förstads-åboerne bedrifva sin trädgårdsskötsel till både denna och flere kringliggande trakters behof. Efter det potatesen lemnat felslagna skördar är planteringen deraf mera inskränkt, och använde jorden i stället till säd, raps och cikoria. Den i förra berättelsen omnämnde mullbärs- och silkes-odling fortsättes med framgång, å vanligt ställe.

Genom donation af enskild person, och med något bidrag af Stifets skolbyggnads- och Stadens kassor har å högre lärdomsskolans lokal en Gymnastik-inrättning blifvit uppbyggd och grunden lagd till en ytterligare folk-undervisningsskola.

50 å 60 elever begagna årligen undervisning uti den genom Statens försorg underhållna navigationsskolan, som anses för en god bildnings-anstalt för sjömän. Undervisningen derstädes bestrides af en Öfver- och en Underlärare.

En så kallad Borgareskola, jemte en skola under namn af Josefinas Slöjdskola för fattiga flickor, fortsättes jemväl i oafbruet skick, och likaledes en i sednare tider inrättad Småbarnsskola. För längre tider tillbaka har fattigvården i denna stad varit mera omsorgsfullt behandlad, än i andra städer och orter inom länet, och ehuru fattigskatterna äro dryga och tryckande, finnas dock alltid Stadens invånare vid påkommande behof särdeles beredvilliga att underlätta nödlidandes belägenhet. I det närmaste var fattigvården, förrän Eders Kongl. Maj:ts nådiga Förordning härom utkom, redan här ordnad i ungefär samma anda och mening, som nådiga Förordningen uttalar. Hufvudsakligen genom donation af enskild person, har ett fattighus blifvit uppfördt, med en kostnad af 5 å 6,000 R:dr. Någon tiggare af stadens befolkning synes icke.

Vid 1847 års slut uppgick Sparbankens insättningsfond till 269,654 R:dr 4 sk. samt egna fonden vid samma tid till 10,409 R:dr 29 sk. 1 r:st, hvarifrån

ärligen utdelas understöd åt Borgare-, Slöjde- och Småbarns-skolorna. Sedan sista femårsberättelsen har således Sparbankens insättningsfond vunnit en tillökning med 110,553 R:dr 32 sk. Visserligen och med skäl härleder man orsaken till denna stora tillväxt från stadens och tilliggande orters lyckliga spanmåls-konjunkturer under nästförlutna åren, men hvad som äfven i väsendtlig mån fästat allmänhetens uppmärksamhet å Sparbankerna, tror jag till en del böra tillskrifvas Eders Kongl. Maj:ts visa åtgärd att genom *Förordning den 21 Mars 1844 förbjuda lotteri-inrättningar och försäljning af lotter*. Många så väl arbetare som andra uppoffrade penningebelopp, stundom vida öfver tillgångarne, på lotterispel; och jag är öfvertygad att mången derifrån räddad skilling numera i stället finner en mera gagnelig plats i Sparbanksboken.

Handels- och Handverks-Societeternas särskilda Stiftelse och Välgörenhets-inrättningar fortfara, och sistnämnde Societets-stiftelse år 1847 är förvandlad till en pensions-inrättning, derifrån delägare jemte deras enkor och barn, ehvad de äro behöfvande eller icke, under vissa vilkor njuta understöd. Denna inrättnings fond bestiger sig till 15,162 R:dr 25 sk. 7 rst och Handels-Societetens kapitalfond utgjorde 4,747 R:dr 10 sk. 10 rst. allt banko.

Helsovården bestrides af tvänne, af Staden aflönade läkare och dessutom af tre enskilde praktiserande läkare. Apotheken, 2 till antalet, hållas i ordentligt skick och vaccinations-föreståndare, med arfvode af stadens kassa, är antagen.

Eldsläcknings-anstalter befinnas i ordentligt skick samt Stadsfiskal, Polisbetjenter och Nattväktare äro anställda till polisens och ordningens handhavande.

Åbyggnader i staden och på dess område voro år 1847 uti Skånska städernas bolag brandförsäkrade för 1,995,777 R:dr 24 sk. banko. Varulager och annan lösegendom var försäkrad uti det för städerna i allmänhet bildade bolag, till ett belopp af 1,728,350 R:dr.

Stadens inkomster utgjorde år 1847 54,881 R:dr och utgifterne 120,124 R:dr banko, allt på sätt tabellen närmare utvisar. Staden häftade vid 1847 års slut för kapitalkulder till sammanräknadt belopp af 123,637 R:dr nämnde mynt.

Landskrona. Folkmängden, Garnisonen inberäknad, utgör 3,464 personer,
deraf mantalsskrifne 2,043.
och mantalsfrie 1,421.

3,464.

Efter det staden afsagt sig befattningen med utföraudet af hamnarbetet, är det samma, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, öfvertaget af Styrelsen för Väg- och Vattenbyggnader, som låtit upprätta kostnadsförslag till hamnens istånd-

sättande och förordnat Kapiten C. G. Beijer att öfver arbetet hafva tillsyn. Under åren 1845, 1846 och 1847 är stats-anslaget 25,000 R:dr banko, jemte stadens tillskott 14,000 R:dr, sålunda använda, att ett ång-mudderfartyg blifvit inköpt för 29,461 R:dr 10 sk. 10 r:st och för muddringsarbetet utbetalte 3,197 R:dr 22 sk. 4 r:st, så att för fortsättande af samma arbete vid 1847 återstode 6,341 R:dr 14 sk. 10 r:st. Emedlertid är sålunda början gjord till upprättande och iståndsättande af den förmånligaste och säkraste hamn å Rikets södra kuster, och ehuru Landskrona samhälle icke mäktar att i någon väsendtlig mån bidraga till arbetets fullföljd, vill man likväl nära den glada förhoppning att Regering och Ständer fortfara att omhugna företaget med välförtjent uppmärksamhet.

Stadens fartyg äro icke flera än 3, om 109 läster, men utskepningarne derifrån äro dock numera icke så obetydliga, i följd deraf att kapitalister ifrån andra orter uppköpa en betydlig mängd spannmål från kringliggande bördiga landsbygd. Akerbruket utgör jemväl invånarnes hufvudnäring, och deras bördiga jord skänker dem stor lättnad i åtskilliga onera, såsom väghållning, skjutsningsbesvär, aflöning till tjenstemän och åtskilliga andra utgifter. Sockerbruket, som äges af ett bolag, har under åren från och med 1843 till och med 1847 förädlat: råsocker 1,659,487 ö , hvitbetssocker 94,979 ö , raffineradt socker 1,339,878 ö , sirup af råsocker 76,602 ö , sirup af hvitbetor 497,440 ö . Tillverkningsvärdet beräknas efter medeltal till årligen 91,234 R:dr 12 sk. 5 r:st. Bruket skötes af en Bokhållare, 1 Mästare och 12 å 14 arbetare. — Varsinrättningen, som jemväl äges af ett Bolag, ledes af 1 Bokhållare, 1 Skepps-qvarterman och ungefär 9 å 10 arbetare, som hufvudsakligen sysselsättas med reparation af stadens och ankommande fartyg. Färgerierna, 3 till antalet, med 8 arbetare, uppgifva sitt tillverkningsvärde till sammanlagde 1,975 R:dr. — Garfverierna, 8 stycken med 10 arbetare och tillverkningsvärdet 8,000 R:dr banko. — Fattigvårdsstyrelse är jemväl bildad i Landskrona, under hvars förvaltning är ställd en kapitalfond 16,666 R:dr 32 sk., hvaraf likväl räntan för så kallade Suellska donationen, 6,666 R:dr 32 sk., ännu icke kommit Inrättningen till godo. Bidrag härtill inflyta jemväl från skeppsfarten årligen med 405 R:dr 9 sk. och genom uttaxering af stadens invånare 2,139 R:dr 9 sk., allt banko. — 2:ne Fattighus och 2:ne Fattigskolor finnas och till Folkskola är under nybyggnad ett rymligt, grundmuradt hus. Utom staden är anlagd en vacker plantage, hvarest en paviljong af träd blifvit uppförd. Väghållningen tillgår sålunda, att stadskassan årligen bidrager med 300 R:dr banko till inköp af så kallad strandmal från ön Hwen, hvarigenom väghållningsskyldige erhålla kostnadsfri tillgång till ett ypperligt väglagningsämne och sätter dem i stånd att alla tider på året hålla sta-

dens vägar i ett utmärkt godt skick. Skjutsningsbesväret utgöres af Entreprenörer, hvilka utöfver skjutspenningarne fått sig upplåtne 96 tunne- 23 kappland af stadens odlade jord och dessutom fritt gräsbete för 48 skjutshästar. — Sparbankens kapitalfond vid 1847 års slut utgjorde 115,730 R:dr 23 sk.

Lund. Folkmängden i denna stad utgör 6,342 personer,
deraf mantalsskrifne 3,617.
samt mantalsfrie och studerande 2,725.

————— 6,342.

Den ringa tillökning i folkmängden med 482 personer, som tillkommit efter det sista berättelsen afgafs, tror man härleda sig derifrån, att lefnadsförmödenheterna, i synnerhet bränslet, betydligt stigit i pris, hvilket förmodas hafva afhållit mångas tillämnade inflyttning i staden. Borgerskapets allmänt kända välmåga härrör till betydlig del från den omständighet att Akademien är derstädes förlagd, och äfven anses åkerbruket å den bördiga jorden kring Lund vara synnerligen vinstgifvande. Handeln med köpmannavaror är äfvenledes i lifligt tilltagande och hafva sedan förra berättelsen tillkommit 2 Färgerier och 2 Garfverier, 4 Urfabriker, 2 Kardfabriker, 2 Repslagerier, 1 Ättiksfabrik och 1 Tegelbruk; hvaremot 1 Färgeri och 1 Cigarrfabrik blifvit nedlagde. — Fattigvårdsstyrelse med sitt reglemente är bildad i Lund, hvarest kok- och arbets-inrättningar för de fattigas räknung, nu som tillförene, hållas i ordentligt skick. Dels i följd af tillökning i fattigpersonalen, dels i och för uppförandet af en skolbyggnad för fattiga barn hafva fattigutgifterna stigit ifrån 4,000 R:dr till 7,937 R:dr, och är förhöjningen i utgifterna, under titeln "Diverse onera," tillkommen genom uppförandet af nytt Rådhus, som kostat 9,980 R:dr, allt banko. — Rörande den vid Lund makadamiserade vägsträcka har jag här förut ordat, men anser mig likväl här böra vitsorda den beredvillighet och nit, hvarmed stadens invånare allt ifrån början omfattat och utfört detta företag.

Ystad. Folknummern härstädes utgjorde 4,687 personer, deraf
mantalsskrifne 2,715.
mantalsfrie 1,972.

————— 4,687.

Stadens hufvudsakliga näringsfång består i handel och sjöfart, för hvilket senare ändamål staden äger 16 större och mindre fartyg om tillsammans 599 $\frac{1}{2}$ svåra läster, och har staden i sednare åren gjort betydliga upppoffringar åt sin hamn, men byggnaden derstädes har tills vidare måst uppskjutas, i anseende till den skuld, hamnkassan sig ådragit. — Sparbankens insättningsfond utgjorde vid 1847 års slut 249,845 R:dr 1 sk. banko, och den fortsatta Skånska Privatbankens utlåningska-

tal vid samma års utgång utgjorde 1,372,670 R:dr nämnde mynt. Vid oftanämde års utgång voro stadens byggnader brandförsäkrade för 718,607 R:dr 24 sk. Uti en lägre Lärdomsskola och en Vexel-undervisnings-skola åtnjuta gossebarn fortfarande undervisning. Nödigt fattighus förefinnes äfven, och för de fattiges underhåll är tillbörligen sörjdt. Rådhuset är i sednare tider ombygdt och en betydlig utvidgning af den prydliga, vester om staden belägna, kyrkogården med dertill hörande plantering företagen.

Fabrikerna äro:

2 Tobaks- och Snusfabriker med 29 arbetare och	9,854	R:dr tillverkningsvärde.
1 Cikoriefabrik	12	3,333 $\frac{1}{3}$
1 Klädesfabrik	3	1,128
4 Färgerier	10	4,416 $\frac{2}{3}$
5 Garfverier	15	10,900
1 Lackfabrik	1	380
1 Pennberederi	1	166 $\frac{2}{3}$
1 Repslageri	4	1,000
1 Såpskjuderi	2	4,050
6 Urfabriker	11	795
1 Vagnfabrik	4	900
1 Kardfabrik	7	693

Helsingborg. Stadens folkmängd utgör 3,330, deraf
 mantalsskrifne 1,995.
 mantalsfrie 1,335.

3,330.

Hvad som härstädes i synnerhet ådrager sig uppmärksamheten, är den prydlig-
 lighet, hvarmed staden reparerat och i ordningssatt sin nära förfallna kyrka, hvar-
 till utgifterna för det mesta äro bestridde af enskilda bidrag, så att staden icke
 ådragit sig någon skuld. Fattigvården är ordnad på ett ändamålsenligt sätt och
 polisen på stället har hittills alltid varit utmärkt för nit och drift. Handel
 något åkerbruk jemte handtverkerier, fiske och sjöfart bereda invånarne en mått-
 lig inkomst. Liflighet i sjöfarten tror man sig vinna, när ett tillämnadt ång-mud-
 derverk hinner blifva anskaffadt, för att bereda mera djupgående fartyg inlopp uti
 hamnen, som, i synnerhet vid vissa vindar, är blottställd för igenfyllning. — Han-
 deln består i dels export- och dels kommissionshandel samt import för stadens och
 kringliggande orters behof. — Reverberverket, äfvensom fabriken för glaserade
 lerkärl fortgå i tilltagande, och sysselsättas vid det förra 7 arbetare med 8,600

R:dr tillverkningsvärde och vid det sistnämnde 10 arbetare med 8,700 R:dr tillverkningsvärde. Tobaksfabriken är nedlagd och en vagnfabrik har tillkommit. Sparbankens insättningsfond utgör för närvarande 160,043 R:dr 31 sk. och bankens egen fond 6,021 R:dr 38 sk. — Nytt Spruthus för eldsläckningsanstalterna är anskaffadt och åbyggnaderna inom staden äro brandförsäkrade till 641,825 R:dr samt varulager och annan lösegendom försäkrade uti det för städerna bildade bolag, till belopp af 339,700 R:dr, allt banko. — Skolhuset är numera färdigt och ett nytt Gymnastikhus äfven nybygdt, hvilka byggnader tillsammans kostat 16,568 R:dr 37 sk. banko. — Läkare för staden är antagen och Apotheket hålles i behörigt skick. — Stadens inkomster upptagas till 8,506 R:dr 41 sk. 5 r:st och utgifterna till 8,435 R:dr 32 sk. 9 r:st.

Skanör och Falsterbo. Dessa städers invånare, utgörande tillsammans 930 personer,

deraf mantalsskrifne	507.
och mantalsfrie	423.

930

hemta sin nödtorftiga bergning från sjöfart för andra städers räkning, och de hemmavarandes tillfälliga förtjenster vinnas synnerligast vid strandningar å det vidtbekanta Falsterbo-ref. Några brott ifrån detta samhälle förspörjas aldrig, och månadliga rapporterna derom att ingen hållits i häktet, inkomma oförändrade. Någon tiggare eller lösdrifvare från dessa städer har ej i mannaminne härstädes förekommit till behandling, och något anmärkningsvärdt i öfrigt rörande dessa ställen förefinnes icke.

Malmö Lands-Kansli den 31 December 1849.

F. POSSE.

Eberh. Qvensel.

C. G. Bråkenhjelm.

